

Twaudhiwa *Bali* **Hatuachwi**

SABATO MCHANA

Somo la Juma Hili: Efe. 3:1; 2 Kor. 4:7–12; Mdo. 9:16; Filemoni 15, 16; Kol. 4:9; Flp. 1:1–3; Kol. 1:1, 2.

Fungu la Kukariri: “Furahini katika Bwana sikuzote; tena nasema, Furahini” (Wafilipi 4:4).

Mchungaji Mwadventista, aliyetiwa kifungoni kwa mashtaka ya uongo, alikaa karibu miaka miwili gerezani. Ingawa mwanzoni alifadhaishwa sana, alitambua kwamba Mungu alimpa gereza hilo kuwa eneo lake la utume. Wafungwa wenzake walipojua kwamba yeye ni mchungaji, walimwomba ahubiri. Alihubiri, na akatoa machapisho, pia. Hata alibatiza wafungwa na kuendesha ibada za Meza ya Bwana. “Mara nyingi,” alikiri, “ilikuwa vigumu kuhudumu gerezani, lakini pia kulikuwa na furaha, hasa ulipoona maombi yanajibiwa na maisha kubadilishwa.”

Paulo aliandika nyaraka kwa Wafilipi na Wakolosai akiwa gerezani (*tazama Flp. 1:7, Kol. 4:3*). Kwa hakika, huko Filipi kwenyewe, baada ya Paulo na Sila kushtakiwa isivyo haki, mlinzi wa gereza aliwafunga “miguu kwa mkatale” (*Mdo. 16:24*). Usiku wa manane, “walikuwa wakimwomba Mungu na kumwambia nyimbo za kumsifu, na wafungwa wengine walikuwa wakiwasikiliza” (*Mdo. 16:25, msisitizo umeongezwa*). Kwa kweli walijua jinsi ya “kufurahi sikuzote.”

Juma hili tutaangalia hali ambazo Paulo alikabiliana nazo. Aliona kusudi kubwa zaidi kwa kile kilichompata, na yumkini tunaweza kujifunza kutoka kwake tunapokabili, pasipo kuepuka, majaribu yetu wenyewe.

**Jifunze somo la juma hili kwa maandalizi ya Sabato ya Januari 3.*

Paulo, Mfungwa wa Yesu Kristo

Wafilipi na Wakolosai zinaitwa Nyaraka za Gerezani kwa sababu ziliandikwa wakati Paulo akiwa gerezani (zingine ni Waefeso na Filemoni). Wafasiri wengi wanadhani kwamba ziliandikwa wakati Paulo alipokuwa Rumi, karibu 60–62 B. K. (*tazama Mdo. 28:16*).

Soma Waefeso 3:1 na Filemoni 1. Ni nini umuhimu wa jinsi Paulo anavyobainisha kifungo chake?

Paulo ametoa maisha yake katika kumtumikia Yesu Kristo. Ikiwa utumishi huo unajumuisha kuwa mfungwa, yu tayari. Paulo anajielezea kama “mjumbe katika minyororo” (*Efe. 6:20*). Alikuwa katika safari za kimisionari, akianzisha makanisa na kuwapa mafunzo watendakazi kwa ajili ya Bwana. Huenda angeuliza, “Kwa nini niko hapa wakati ningeweza kufanya mengi zaidi bila minyororo hii?” Paulo pia alitiwa gerezani baadaye, alipoandika waraka wa pili kwa Timotheo, unatambuliwa kama Waraka wa Kichungaji. Kwa hiyo angalau vitabu vitano vya Agano Jipya viliandikwa alipokuwa gerezani.

Hakuna hata moja ya nyaraka za gerezani ambapo Paulo anataja hasa mahali alipokuwa amefungwa; hivyo, wengine wamependekeza Efeso au Kaisaria. Lakini hakuna ushahidi wa kibiblia kwamba Paulo aliwahi kufungwa Efeso. Kaisaria inaweza kuonekana kuwa uwezekano mkubwa zaidi, isipokuwa hakuna tishio dhahiri kwa maisha ya Paulo katika mji huu. Kwa hakika kuna tishio hilo, hata hivyo, kufikia wakati waraka kwa Wafilipi ulipoandikwa (*tazama Flp. 1:20, Flp. 2:17*).

Waraka huu unatupa vidokezo vingine kuhusu mahali Paulo alipokuwa wakati wa kufungwa kwake. Kwanza, kulikuwa na praitorio. Hii inaweza kurejelea makazi rasmi ya liwali wa mkoa, kama yale ya Yerusalemu, ambapo Yesu alihojiwa na Pilato (*Mt. 27:27, Yn. 18:33*), na Kaisaria, ambapo Paulo alifungwa (*Mdo. 23:35*). Lakini Paulo anatumia neno hili waziwazi, si kumaanisha mahali, bali kurejelea watu. Anasema “miongoni mwa askari, na kwa wengine wote pia” waliifahamu injili (*Flp. 1:13*). Huko Rumi, hawa walikuwa askari wasomi, wapatao 14,000, waliomlinda mfalme na kuwalinda wafungwa wake.

Pili, Paulo pia anatuma salamu kutoka kwa waamini wa “nyumbani mwa Kaisari” (*Flp. 4:22*). Hili linaonesha kwamba Paulo alikuwa mfungwa huko Rumi na alikutana na wale waliohudumu katika nyumba ya kifalme.

Tunajifunzaje kuridhika katika hali yoyote ngumu tunayojikuta? Kwa nini si kila wakati itakuwa rahisi kufanya hivyo?

Paulo Katika Vifungo

Akiwa Makedonia, Paulo anataja vifungo vingi (2 Kor. 6:5, 2 Kor. 11:23, 2 Kor. 7:5). Mfano wa kwanza ulioandikwa ulikuwa huko Filipi (Mdo. 16:16–24). Baadaye alitiwa kifungoni Yerusalemu kwa muda mfupi kabla ya kuhamishiwa gereza la Kaisaria.

Mahali pengine, Paulo anataja kuwa “katika vifungo vyangu” (Flm. 10, 13). Ingawa aliwekwa kizuizini nyumbani huko Rumi, alikuwa kifungoni kwa askari wa Kirumi mwenye uwezo. Ignatius, Mkristo wa mwanzoni mwa karne ya pili ambaye alikuwa katika kifungo kama hiki, aliwaeleza askari kama wenye tabia inayofanana na “wanyama wa mwituni . . . ambao huwa wabaya zaidi wanapotendewa vyema.”—Michael W. Holmes, ed., *The Apostolic Fathers* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2007), uk. 231.

Soma 2 Wakorintho 4:7–12. Katika kifungu hiki, ni nini kinafunua jinsi Paulo alivyoweza kustahimili majaribu aliyokabili? Ni nini kinachoonekana kuwa lengo la maisha yake?

Haidhuru maisha yalikuwa magumu kiasi gani, Paulo aliweza kujikita katika upande chanya wa mambo, na hilo lilimpa ujasiri wa kustahimili mfadhaiko. Licha ya Shetani kutupa kila kitu alichoweza, Paulo alijua kwamba hakuwa ameachwa.

Soma 2 Wakorintho 6:3–7. Paulo alikuwa na njia zipi za kiroho za kumsaidia kukabiliana na matatizo hayo?

Mara nyingi, tunaweza kujaribiwa kutazama hali zetu, udhaifu wetu, au kushindwa kwetu wakati uliopita na kuvunjika moyo. Ni katika nyakati kama hizi ambapo tunahitaji kukumbuka msaada wote wa kushangaza alioutoa Mungu ili tufanikiwe katika kupambana na uovu. Mojawapo ya njia muhimu zaidi ni Biblia yenyewe, “neni la kweli,” kwa sababu tunaweza kujifunza kutokana na makosa ya wengine na pia kujifunza jinsi watu hao walivyofaulu. Pia, Roho Mtakatifu “anawezesha kile kilichofanywa na Mkombozi wa ulimwengu. Ni kupitia kwa Roho kwamba moyo inatakaswa. Kupitia kwa Roho muumini anakuwa mshiriki wa asili ya kiungu. Kristo ametoa Roho Wake kama uweza wa kiungu ili kushinda mielekeo yote ya uovu iliyorithiwa na iliyokuzwa, na kupiga chapa tabia Yake mwenyewe juu ya kanisa Lake.”—Ellen G. White, *Tumaini la Vizazi Vyote*. Sehemu ya Pili, uk. 284.

Sisi kama walei au wachungaji tunawezaje “kujipatia sifa njema, kama watumishi wa Mungu” (2 Kor. 6:4)? Hilo linamaanisha nini?

Paulo Huko Filipi

Wakati wa safari ya pili ya kimisionari ya Paulo, muda mfupi baada ya Timotheo kuongezeka katika timu, wanakatazwa na Roho Mtakatifu kuvuka kwenda Asia Ndogo (*Mdo. 16:6*). Kwa hiyo, wakati wa maono ya usiku, Paulo anamwona mtu akimsihi “vuka, uje Makedonia utusaidie” (*Mdo. 16:9*). Kwa hiyo mara moja wanaelekea kwenye bandari iliyo karibu zaidi na Makedonia na kusafiri kwa meli kutoka Troa kuvuka Bahari ya Aegea hadi Neapoli, katika bara la Ulaya. Lakini badala ya kueneza injili huko, Paulo, Sila, Timotheo, na Luka, aliyejiunga nao huko Troa (kama inavyooneshwa kwa matumizi ya neno “sisi/tuka” katika *Mdo. 16:11*), kuelekea Filipi.

Katika kazi yake ya uinjilisti, Paulo daima alifikiri kimkakati. Filipi ulikuwa “mji wa Makedonia, mji ulio mkuu katika jimbo lile” (*Mdo. 16:12*). Kwa kweli, ulikuwa moja ya miji yenye kuheshimiwa zaidi ya Ufalme wa Rumi, ukipewa hadhi ya Ius *Italicum*—hadhi ya juu zaidi ambayo mji ungeweza kupewa. Raia wake walikuwa na fadhila zilezile kana kwamba mji huo ulikuwa nchini Italia, ikiwa ni pamoja na kusamehewa kodi ya ardhi na kodi ya kichwa, na mtu yeyote aliyezaliwa katika mji huo moja kwa moja alikuwa raia wa Rumi. Pia kilikuwa kituo muhimu katika Njia ya Egnatia, ambayo ilikuwa barabara kuu ya nchi kavu inayounganisha Rumi na Mashariki. Kuanzisha uwepo muhimu wa Kikristo huko kuliwawezesha kuleta injili katika miji mingine mingi ya karibu, ikiwa ni pamoja na Amfipoli, Apolonia, Thesalonike na Berea (*tazama Mdo. 17:1, 10*).

Cha ajabu, lugha rasmi katika Filipi ya karne ya kwanza ilikuwa Kilatini, jambo linalohibitishwa na kuenea wa maandiko ya Kilatini. Katika Wafilipi 4:15, Paulo hata anawaita kwa jina linalotamkwa Kilatini, Philippēsiōi (Wafilipi), inavyoonekana kwa kutambua hadhi yao ya pekee ya Kirumi. Hata hivyo, Kiyunani kilikuwa lugha inayotumika sokoni na katika miji midogo na majiji ya jirani na njia ambayo kwayo injili ilitangazwa. Luka anaelezea jinsi Paulo na timu yake walivyojiunga na watu kuomba kando ya mto, ambapo Lidia na nyumba yake waliongoka (*Mdo. 16:13–15*). Akiwa mfanyabiashara mwanamke (“mwenye kuuza rangi ya zambarau”), angeweza kuwa mmoja wa wategemezaji wakuu wa kifedha katika huduma ya Paulo huko Filipi. Wakati ambao Paulo na Sila walikaa gerezani huko ulileta wongofu kwa nyumba nyingine nzima—ile ya mlinzi wa gereza.

Roho Mtakatifu alijua kwamba Filipi ingekuwa kituo bora cha ufukoni kwa ajili ya kutangaza injili katika Ulaya yote, ingawa kungekuwa na mateso. Licha ya ubaya wake, mateso yanaweza, katika hali fulani, kuwazesha injili kuwafikia watu ambao vinginevyo wasingeweza kufikiwa.

Soma Matendo ya Mitume 9:16. Hili linatusaidiaje kuelewa baadhi ya majaribu ya Paulo? Hili linaweza kutusaidiaje kuelewa baadhi ya majaribu yetu wenyewe?

Paulo na Kolosai

Hatuna ushahidi wa Paulo kuwahi kutembelea Kolosai, ambao tena unatuambia kitu kuhusu ufanisi wa mkakati wake wa uinjilisti. Kwanza, alikuwa Epafra, mkazi wa Kolosai (*Kol. 4:12*), aliyeleta injili katika mji huo (*Kol. 1:7*). Lakini aliongokaje? Uwezekano mkubwa zaidi, ilikuwa katikati ya miaka ya 50, wakati Paulo alipokuwa Efeso iliyokuwa karibu na "hata wote waliokaa Asia wakalisikia neno la Bwana" (*Mdo. 19:10; linganisha Mdo. 20:31*).

Kitabu cha Ufunuo kinashuhudia jinsi injili ilivyoenea katika eneo hili lote (*Ufu. 1:4*). Maelezo yenye kukubalika zaidi kuhusu mafanikio haya, ikiwa ni pamoja na kuenea kwake hadi Kolosai, ni matokeo ya kazi ya wale ambao Paulo aliwaongoa, ambao walisikia ujumbe kwa mara ya kwanza huko Efeso, mji muhimu zaidi katika Asia Ndogo na bandari kubwa. Epafra alimsikia Paulo akihubiri huko Efeso na, akiwa mmoja wa watenda kazi wenzake, alipeleka injili katika mji wake wa Kolosai.

Mji wenyewe, kama maili tisa (kilomita 15) kusini-mashariki mwa Laodikia, ndipo unachimbuliwa sasa, kwa hivyo hatujui sana habari zake ikilinganishwa na miji mashuhuri zaidi ya eneo hilo. Tunajua ilikuwa na idadi kubwa kiasi ya Wayahudi yenye "Wayahudi wapatao elfu kumi walioishi katika eneo hilo la Frugia." —Arthur G. Patzia, *New International Biblical Commentary: Ephesians, Colossians, Philemon* (Peabody, MA: Hendrickson Publishers Inc., 1990), vol. 10, uk. 3. Sarafu zilizopigwa chapa huko Kolosai zinaonesha watu huko, kama katika miji mingi ya Kirumi, waliabudu miungu tofauti tofauti. Desturi za kipagani na mivuto yenye nguvu ya kitamaduni ni wazi viliwaletwa Wakristo huko changamoto kubwa sana, sio tu katika kupeleka injili katika mji huo bali pia kudumu kuwa waaminifu kwa imani safi ya injili. Mkristo mwingine mashuhuri katika mji wa Kolosai alikuwa Filemoni, ambaye huenda aliongoka karibu wakati uleule kama Epafra.

Soma Filemoni 15, 16. Tazama pia Wakolosai 4:9. Paulo alimsihi Filemoni kwa upole achukue hatua gani kwa habari ya Onesimo?

Ingawa sheria ya Kirumi ilimtaka Paulo amrudishe Onesimo kwa Filemoni, Paulo anasihi moyo na dhamiri ya Filemoni kama muumini mwenzake na kumsisitiza sana amtendee Onesimo, si kama mtumwa, bali kama ndugu (*Flm. 16*).

Ingawa tunachukia sana wazo la utumwa kwa aina yoyote ile, na tunatamani kwamba Paulo angeshutumu tabia hiyo, tunakubalianaje na kile Paulo anachosema hapa? (Inavutia kiasi gani kwamba, wakati wa utumwa huko Amerika, Ellen G. White aliwaambia hasa Waadventista kukataa sheria iliyoamuru watu kuwarudisha watumwa waliotoroka).

Makanisa ya Filipi na Kolosai

Soma Wafilipi 1:1–3 na Wakolosai 1:1, 2. Makanisa ya Filipi na Kolosai yanaelezewaje, na maelezo hayo yana umuhimu gani?

Salamu ya kawaida ya Paulo katika nyaraka zake inawaita Wakristo katika sehemu hizo “watakatifu”; yaani, kwa njia ya ubatizo wametengwa kama watu wa pekee wa Mungu, kama vile watu wa Israeli, kwa njia ya desturi ya tohara (*Kut. 19:5, 6; linganisha 1 Pet. 2:9, 10*), walikuwa wametengwa kuwa “taifa takatifu.” (Hili halihusiani kabisa na desturi ya kanisa la Kirumi ya kuwatangaza watu kama “watakatifu”).

Pia cha kupendeza ni ufanani kati ya salamu za nyaraka hizi mbili. Paulo anarejelea “waangalizi na mashemasi” (*Flp. 1:1*) huko Filipi na “ndugu waaminifu katika Kristo” (*Kol. 1:2*) huko Kolosai. Wakati Agano Jipya linapozungumzia “ndugu waaminifu,” wana huduma maalumu katika kanisa (*tazama Efe. 6:21, Kol. 4:7, 1 Pet. 5:12*). Kwa hivyo, inaonekana Paulo anazungumza sio tu na washiriki wa kanisa bali pia viongozi wa kanisa katika miji hii. Kurejelea ofisi ambazo zinaelezewa zaidi hasa mahali pengine (*kwa mfano, katika 1 Tim. 3:1–12, Tito 1:5–9*) kunashuhudia kuwepo na umuhimu wa muundo tangu kipindi cha awali kabisa cha kanisa.

Kuwafunza watendakazi wenza kama Timotheo na Epafra na kufanya maandalizi kwa ajili ya uongozi wa makanisa mahalia vilikuwa kipaumbele kwa Paulo na vilipanua mikutano yake ya uinjilisti. Kwa maneno mengine, kulikuwa na mbinu ya kimkakati ya kuifikia jamii kwa injili na kuwafanya wadumu katika imani. Waasisi wetu Waadventista walifuata mtindo wa Agano Jipya wa muundo wa kanisa kama makala nyingi za *Review na Herald* za miaka ya 1850 zinavyoonesha. Kwa kweli, James White alisema, “Utaratibu wa kiungu wa Agano Jipya unatosha kuweka muundo wa kanisa la Kristo.” “Ikiwa mengi zaidi yalihitajika, yangetolewa kwa njia ya uvuvio.” —“Gospel Order,” *The Advent Review, and Sabbath Herald*, Des. 6, 1853, uk. 173. Muda mrefu kabla ya Paulo kuyaandikia makanisa haya, mitume walikuwa tayari wameanza kusimika maofisa kwa ajili ya kanisa la Yerusalemu (*tazama Mdo. 6:1–6, Mdo. 11:30*), ambayo “ungetumika kama kielelezo kwa muundo wa makanisa mengine kwenye maeneo mengine wajumbe wa ukweli wangepata waongofu wa Injili.” — Ellen G. White, *Matendo ya Mitume*, Sehemu ya Kwanza, uk. 76.

Inajulikana sana kwamba Paulo alitumia waandishi wasaidizi nyakati fulani katika kuandika nyaraka zake. Timotheo pia anatajwa kama mtumaji mwenza mahali pengine (*tazama, kwa mfano, 2 Kor. 1:1, Filemoni 1*). Ukweli kwamba Paulo anaendelea kutumia “mimi” badala ya “sisi” unaonesha kwamba nyaraka hizi zina mamlaka yake pia.

Jifunze Zaidi: “Mungu amekuchagua upate wokovu kwa njia ya utakaso wa roho na kuiamini kweli. Kwa hiyo simama imara. . . . Ukimtumikia Mungu kwa uaminifu, utakutana na chuki na upinzani; lakini usikasirike unapopitia mateso isivyo haki. Usilipize kisasi. Shika sana uadilifu wako katika Yesu Kristo. Kaza uso wako kama gumegume kuelekea mbingu. Acha wengine waseme maneno yao wenyewe, na kufuata matendo yao wenyewe; wewe unapaswa kusonga mbele kwa upole na unyenyekevu wa Kristo. Fanya kazi yako kwa nia thabiti, kwa usafi wa moyo, kwa uwezo na nguvu zako zote, ukiutegemea mkono wa Mungu. Asili ya kweli na iliyotukuka ya kazi yako unaweza usiijue. Thamani ya kuwa wewe inaweza kupimwa tu kwa uhai uliotolewa ili kukuokoa. . . .

“Kwa kila nafsi inayokua ndani ya Kristo kutakuwa na nyakati za mapambano ya bidii na ya muda mrefu; kwa maana nguvu za giza zimekusudia kupinga njia ya kusonga mbele. Lakini tunapotazama msalaba wa Kristo ili kupata neema, hatuwezi kushindwa. Ahadi ya Mkombozi ni, ‘Sitakupungukia wala kukuacha.’ ‘Mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari.’”—Ellen G. White, in *The Youth's Instructor*, Nov. 9, 1899.

Maswali ya Kujadili:

① Paulo alitiwa kifungoni mara kadhaa, sikuzote bila haki. Unaonesha mwitikio gani unapotendewa isivyo haki? Ni ahadi gani za Biblia unazoweza kupendekeza kwa nyakati kama hizo?

② Kuhusu mateso ya Wakristo, Tertullian, kiongozi wa kanisa la awali, alisema, “Kadiri mnavyotuuawa zaidi, ndivyo tunavyozidi kuongezeka; damu ya Wakristo ni mbegu.”—Alexander Roberts na James Donaldson, wahariri, *Ante-Nicene Fathers* (Peabody, MA: Hendrickson Publishers, Inc., 1999), vol. 3, uk. 55. Wakati huo huo, mateso katika baadhi ya maeneo na nyakati yamezuia sana kazi ya kanisa. Ni kwa njia zipi tunaweza kuwategemeza wale wanaoteswa kwa ajili ya imani yao?

③ Fikiria juu ya fungu la kukariri la juma hili kwa kuzingatia shida alizopitia Paulo. “Furahini sikuzote”? Hilo lina maana gani? Tunapaswa kufanyaje hilo? Mtu unayempenda ni mgonjwa au anakufa. Unapoteza kazi yako. Unayo maumivu makali ya mwili. Huenda ufunguo wa kuelewa hili ni kuuliza, “Furahini sikuzote katika nini?” Yaani, haidhuru tunapitia hali gani, tunaweza kufurahia nini siku zote?